

Univerzitet Crne Gore
Fakultet političkih nauka

Uvod u komunikologiju

Deveto predavanje – *Komunikacija i manipulacija*

15. decembar 2023. godine

Propaganda

- “Propaganda je **smišljeno, sistematsko i kontrolisano** širenje simbola od neke **političke grupe**, koja tim simbolima prikriva svoj **politički interes**, prikazujući ga kao **interes svih članova društva**, kako bi ih, **bez upotrebe fizičke prinude**, navela da **osjećaju, misle i čine** ono što odgovara političkim ciljevima te grupe, a da pri tome **vjeruju da slobodno donose odluke**” (Šušnjić 2001, 58).

Propaganda

- Propagandno djelovanje se zasniva na sljedećim principima:
 1. Uvjerenja će imati jači efekat ako se temelje na autoritetu

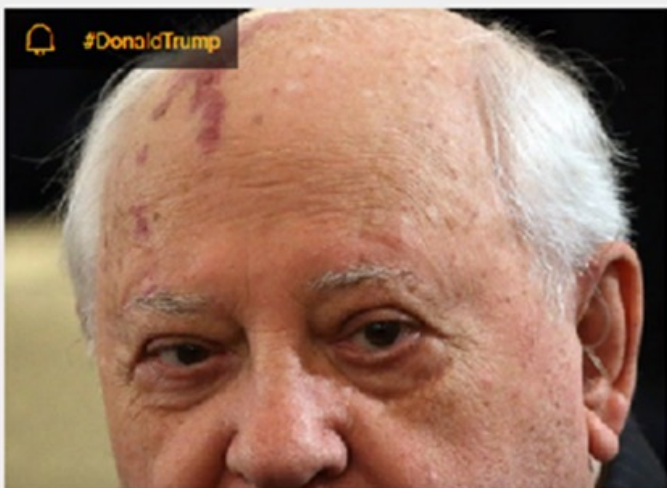

US Judge Grants Stay on Deportations Under Trump Immigration Order, But Overall Ban Remains

3 days ago

- + Trump's Travel Ban Sparks Airport Protests Across US
- + CEOs Slam Trump Travel Ban, Vow to Support Affected Employees

TOP STORIES	MY STORIES
Kremlin: Trump, Putin Talk Syria, 'Economic Connections'	
Woman Impersonated Lawmaker's Wife at GOP Retreat	
Hunt for Suspect in Georgetown Student Kidnapping	
Lawmakers Won't Commit to 'Bathroom Bill' Repeal	
Jordan King to Visit US, 3 Days After Trump's Refugee Ban	
Russian Official Says Putin Trump Call Will Be Positive	
Intentionally or Not, Big Brands Help Fund Fake News	
After Roof Trial, SC Addressing Faith, Violence	
Texas Mosque Destroyed in Early-Morning Blaze	
How Trump's Memo Could Boost Military Readiness	

NEWS FASHION ▼ TECH ▼ VIDEO ▼ WORLD ▼ 🔍

TRENDING NOW What happens when your canyon is over the limit

BREAKING: Capitol Hill Shooter Identified as Right Wing Extremist
Kip LeSole - March 28, 2016

What Do I Need To Make It In Business?

Robots helped inspire deep learning might become

Express Recipes: How to make Creamy Papaya Raita

Apple Server Most Powerful rack optimized server

FASHION WEEK

Obama Signs Executive Order Declaring Investigation Into

Obama Signs Executive Order Banning The Pledge Of Allegiance In Schools...
 December 11, 2016

Donald Trump Protester Speaks Out: 'I Was Paid \$3,500 To Protest...'
 November 22, 2016

Obama Signs Executive Order Banning The National Anthem At All Sporting...

POPULAR VIDEO

Bill Murray Kicks Off Presidential Campaign In South Carolina With A...

Jimmy Rustling, ABC News - February 25, 2016

① abcnews.go.com

① abcnews.com.co

UNPRESIDENTED

ENDING CRISIS, TRUMP HASTILY DEPARTS WHITE HOUSE

On May 1, barely six months after the midterm elections, Donald Trump appears to have abandoned the White House and abdicated his role as president. He issued no formal statement, though four White House aides — who spoke on the condition of anonymity — claim they found a napkin on the president's desk in the Oval Office on the evening of April 30, scrawled in red ink with the following message: "Blame Crooked Hillary & Hflor & the Fake News Media."

By Lisa Chung · 2 hours ago

"Finally!" say women

From #MeToo to 'You're Fired'

Donald Trump would have done well to read some history — after all, the 1789 women's march on Versailles helped to spark the French Revolution, and the 1917 International Women's Day March helped bring about the abdication of Russian Tsar Nicholas II.

By Simone Williamson

How DC stepped up to shut down

Former President Trump slips into a private car in the wee hours of the morning.

Pres. Pence begins 'clipped duck' term

"I suspect that 50 years from now Mike Pence will be regarded primarily as the answer to a trivia question," said Josephine Ellis, the Pulitzer Prize-winning presidential biographer. "And it will seem an unfairly obscure question, at that."

By Elodie Lewis

The actions that turned the tide

Celebrations break out worldwide as Trump era ends

Worldwide, impromptu street parties popped up in major cities and small towns as people realized the American president had fled. As news spread of what appeared to be the first U.S. presidential resignation since Richard Nixon, crowds from Buenos Aires to Cape Town waved American flags, played American music, and congratulated the United States.

By Sara Gabriel Ramos

Today's Paper

Download PDF of today's paper

Antisemitism was rising online. Then Elon Musk's X supercharged it.

After neo-Nazi protests in Charlottesville, white supremacists were confined mostly to fringe websites. Musk's purchase of Twitter changed that.

By Elizabeth Dwoskin, Taylor Lorenz, Naomi Nix and Joseph Menn

(Elizabeth Frantz for The Post)

Propaganda

2. Propaganda ima bolji efekat ako se nameću ideje koje nisu do kraja jasne ili o kojima auditorijum nema dovoljno znanja

Since Donald Trump Won The Presidency... Ford Shifts Truck Production From Mexico To Ohio

POLITICS November 14, 2016

PRINT EMAIL A- A+

Ford's heavy duty pickup trucks which used to be built in Mexico started rolling off an assembly line in Ohio this week.

That's good news for the 1,000 Ford workers in Ohio, who might have otherwise been out of work.

It's also good publicity for Ford (F), which has been under fire for investing so much in Mexico. In April, the automaker said it would invest \$2.5 billion in transmission plants in the Mexican states of Chihuahua and Guanajuato, creating about 3,800 jobs there.

Ford's south-of-the-border strategy has drawn heavy criticism from groups such as the United Auto Workers union and Republican presidential candidate Donald Trump.

The Avon Lake, Ohio, plant produced its first batch of Ford's full-size F-650 and F-750 pick up trucks on Wednesday.

Ford shifts truck production from Mexico to Ohio

by Chris Isidore @CNMONEY

August 17, 2015: 5:12 PM ET

Recommend 1.4M

Ford's heavy duty pickup trucks which used to be built in Mexico started rolling off an assembly line in Ohio this week.

That's good news for the 1,000 Ford workers in Ohio, who might have otherwise been out of work.

Social Surge - What's Trending

Tech leaders condemn Trump's immigrant ban

Guess where all those avocados come from

Trump supporters care about jobs, not voter fraud

Hot List

Gates Foundation's latest giveaway: \$279 million

The Merriam-Webster dictionary has become one of Trump's...

Propaganda

3. Propagandna poruka mora biti što jednostavnije formulisana

Sweden Bans Christmas Lights to Avoid Angering Muslim Refugees

Unreliable web sites spun a news story about the Swedish Transport Administration nixing Christmas lights on street poles into a fictional tale about kowtowing to Muslim immigrants.

By [David Emery](#)

Published Oct 27, 2016

Propaganda

4. Propaganda, da bi bila uspješna, mora biti usklađena sa vrijednostima i ideologijom svoje ciljne grupe

- Propaganda se uvijek oslanja na **sugestibilnost** publike, odnosno na činjenicu da je publika podložna nekritičkom prihvatanju stavova političkih autoriteta
- Propagandni govor je najčešće zasićen emocijama, a rijetko racionalan

Indoktrinacija

- Indoktrinacija - lat. *doctrinare* – podučavati
- Indoktrinacija je “svako plansko, sistematsko i kontrolisano širenje **ideologija vladajuće klase**, kako bi najčešće **mladi ljudi** posredstvom **obrazovnog sistema** nekritički prihvatili tu ideologiju, **ne osjećajući potrebu za drugačijim pogledom na svijet**” (Šušnjić 1984, nav. prema: Tomič 2001, 161).
- Indoktrinacija je sredstvo kojim treba da se obezbijedi prihvatanje ideja vladajućeg poretka, uz apsolutno odbacivanje svih alternativnih gledišta

Manipulacija

- Manipulacija je sredstvo koje koristimo da kreiramo željenu stvarnost
- Masmedijskom manipulacijom se stvara *iskrivljena* slika stvarnosti, koja treba da izgleda kao da *jeste* stvarnost
- Manipulacija najčešće djeluje na **afektivnu** (emocionalnu) i na **kognitivnu** (saznajnu) komponentu stava

Afektivna manipulacija

- Afektivna manipulacija se postiže djelovanjem na emocije, njen glavni cilj je da podstakne snažan emotivni doživljaj publike

Kognitivna manipulacija

- Kognitivna manipulacija se postiže na dva načina:
 1. Strategijom okvira ili frejmingom
 2. Tzv. “kognitivnim spojevima”

Frejming

- Medijski frejming je okvir u koji novinari/mediji stavljaju vijesti, dajući im na taj način specifično značenje, koje uglavnom zavisi od uređivačke politike medija (Laković-Konatar 2019).
- Okviri omogućavaju čitaocima da lakše razumiju sadržaj, ali veliki dio informacije do njih na ovaj način zapravo i ne stigne.
- Frejming je zapravo istinit sadržaj kojim se manipuliše radi obmane – selekcijom fotografija, ugla fotografisanja, fokusa novinarske priče, odabirom izjava, statistikom koja podržava obmanjujuću namjeru i slično.

Kognitivni spojevi

- 'Kognitivni spoj' "razlikuje se od 'afektivnog spoja' po tome što u njemu ne postoji bezrazložna veza između dva elementa poruke, već se spajaju elementi koji su u uzročno-posledičnoj, dakle racionalnoj vezi" (Miletić 2021).
- Za razliku od **afektivne** manipulacije koja se dominantno oslanja na **emocije**, **kognitivna** manipulacija je zasnovana na **racionalizaciji**
- To se postiže tehnikama uvjeravanja poput (zlo)upotrebe autoriteta, osjećaja zajedništva i slično

Pet godina Konfucije Instituta u Crnoj Gori: Učenje kineskog jezika kao put do sigurne budućnosti

PRATITE NAS
I NA TELEGRAM KANALU

Hadžić: Kina je prva velika sila koja je priznala suverenitet Crne Gore, ne vidim dužničko ropstvo kod Exim banke

U jeku mnogobrojnih investicija koje Kina realizuje u našoj zemlji, posebno se ističe auto-put Bar-Boljare, koji prema njegovim riječima ni u jednoj osnovi nema mana, jer je građen po svim pravilima i standardima Evropske unije

[Portal Analitika](#) / [Abiznis](#) / Evropska unija i Kina: Dva velika resursa i dva velika tržišta

Autorski tekst ambasadora NR Kine u Crnoj Gori

Evropska unija i Kina: Dva velika resursa i dva velika tržišta

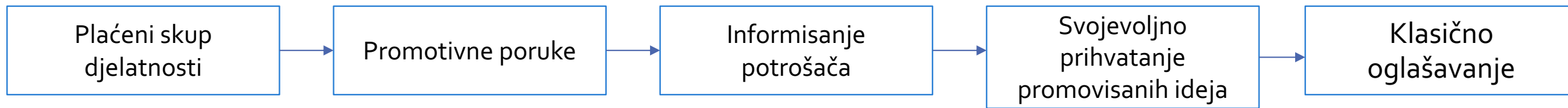
Za Crnu Goru će razvoj bilateralnih odnosa sa Kinom biti od pomoći da ubrza dinamiku pristupanja EU.

- Koja je razlika između manipulacije i propagande?

- Manipulaciji nužno **ne** mora da prethodi dugoročno planiranje, kao što je slučaj sa propagandom
- Propaganda je **kontrolisaniji, složeniji i koordinisaniji** proces od manipulacije
- Propaganda je **širi** pojam od manipulacije, budući da je manipulacija jedna od propagandnih tehnika
- **Najvažnije** – manipulacija izaziva **kratkoročne** reakcije i djeluje najviše na **dvije** komponente stava (saznajnu i afektivnu), a propaganda proizvodi dugoročne efekte koji djeluju na sve **tri** komponente stava (saznajnu, afektivnu i **bihevioralnu**)

Klasično oglašavanje

- Oglašavanje je “plaćeni skup djelatnosti koje uz pomoć vizuelnih, audio i kombinovanih poruka informišu potrošače i tako utiču na njih da **svojevoljno** prihvate ideje koje im se predlažu putem promotivnih poruka” (Cerjan 2019, 12).
- Klasično oglašavanje ima sljedeće karakteristike:
 1. oglašivač je poznat i jasno naglašen,
 2. oglašavanje je plaćeni oblik komunikacije sa potrošačima,
 3. svrha oglašavanja je uticati na ponašanje potrošača.
- Krajnji cilj oglašavanja jeste promovisanje proizvoda ili usluge tako da poruka **direktno prodre do svijesti potencijalnih potrošača** (Baltezarević 2015, 492).

Model klasičnog oglašavanja

- Koje su razlike između klasičnog i prikrivenog oglašavanja?

Prikriveno oglašavanje

- Prikriveno oglašavanje je promovisanje proizvoda ili usluga tako da promotivna poruka **nije direktno primjetna** već do potencijalnih potrošača dolazi na **indirektan način** (Baltezarević 2015, 492).
- Prikriveno oglašavanje (product placement) je svrsishodno ugrađivanje **komercijalnog sadržaja** u **nekomercijalna okruženja** (Ginosar i Levi-Faur, 2010).

Nedostatak svijesti o promotivnoj poruci

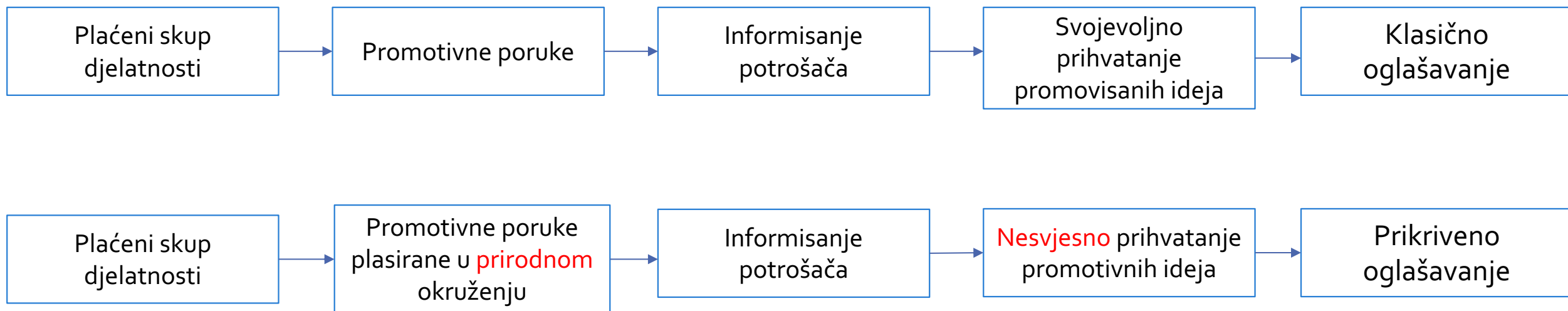
- U najvećem broju slučajeva smo **svjesni** trenutka u kojem dolazimo u kontakt sa klasičnim oglasom (možemo ga ignorisati), dok je u slučajevima prikrivenog oglašavanja situacija drugačija jer postajemo **potencijalni kupci** tog istog proizvoda, često **nesvjesni** da smo izloženi formi komercijalnog oglašavanja (Belch G. E. i Belch M. A., 2009.).

“Prirodno” okruženje – native advertising

- Osnovna svrha prikrivenog oglašavanja je da “proizvođač svoje proizvode i usluge stavi u **stvarni životni kontekst** (npr. poistovjećivanje sa likovima unutar radnje filma koji liče na njihove živote i ono što bi oni voljeli da budu), a ne u reklamne blokove ili prostor namijenjen za reklame, čime se povećava uvjerljivost same poruke” (naglasak: J.D, Cerjan 2019, 12).
- Krajnji cilj klasičnog oglašavanja je da oglas bude jasno izdvojen i prezentovan publici, dok metoda prikrivenog oglašavanja suptilno (iako ne uvijek) prezentuje proizvod unutar filma, televizijskog programa i sl. (Jandrijević 2022).

“Prirodno” okruženje – native advertising

- U prikrivenom oglašavanju, publika postaje izložena brendovima i proizvodima tokom **prirodnog** procesa odvijanja filma, televizijskog programa ili sadržaja (Panda, 2004; Cebrzinski, 2006).
- Prikriveno oglašavanje u masovnim medijima pokazuje potencijalnim kupcima da se brendovi koriste ili konzumiraju u njihovom **prirodnom** okruženju (Stephen i Coote, 2005).

Model klasičnog i prikrivenog oglašavanja

<https://rtcg.me/tv/emisije/arhiva/all-in-one/235821/montenegro---all-in-one-31032019.html>

- Reklame imaju naizgled ambivalentnu ulogu – da *informišu* i da *podstiču*

Svrha i funkcija reklame

1. Reklama je sistem komunikacije i ogledalo kulture
2. Reklama može da bude pokretačka i inovatorska snaga u društvu
3. Reklama može da ojača postojeće stereotipe i predrasude

RECEPT ZA SAVRŠENU SUPRUGU

200 gr samopouzdanja
200 gr nezavisnosti
150 gr odvažnosti
200 gr preduzimljivosti
300 gr požrtvovanosti
za svoju porodicu
200 gr neustrašivosti

Laguna

laguna_knjige ! ! ! Giveaway alert ! ! !

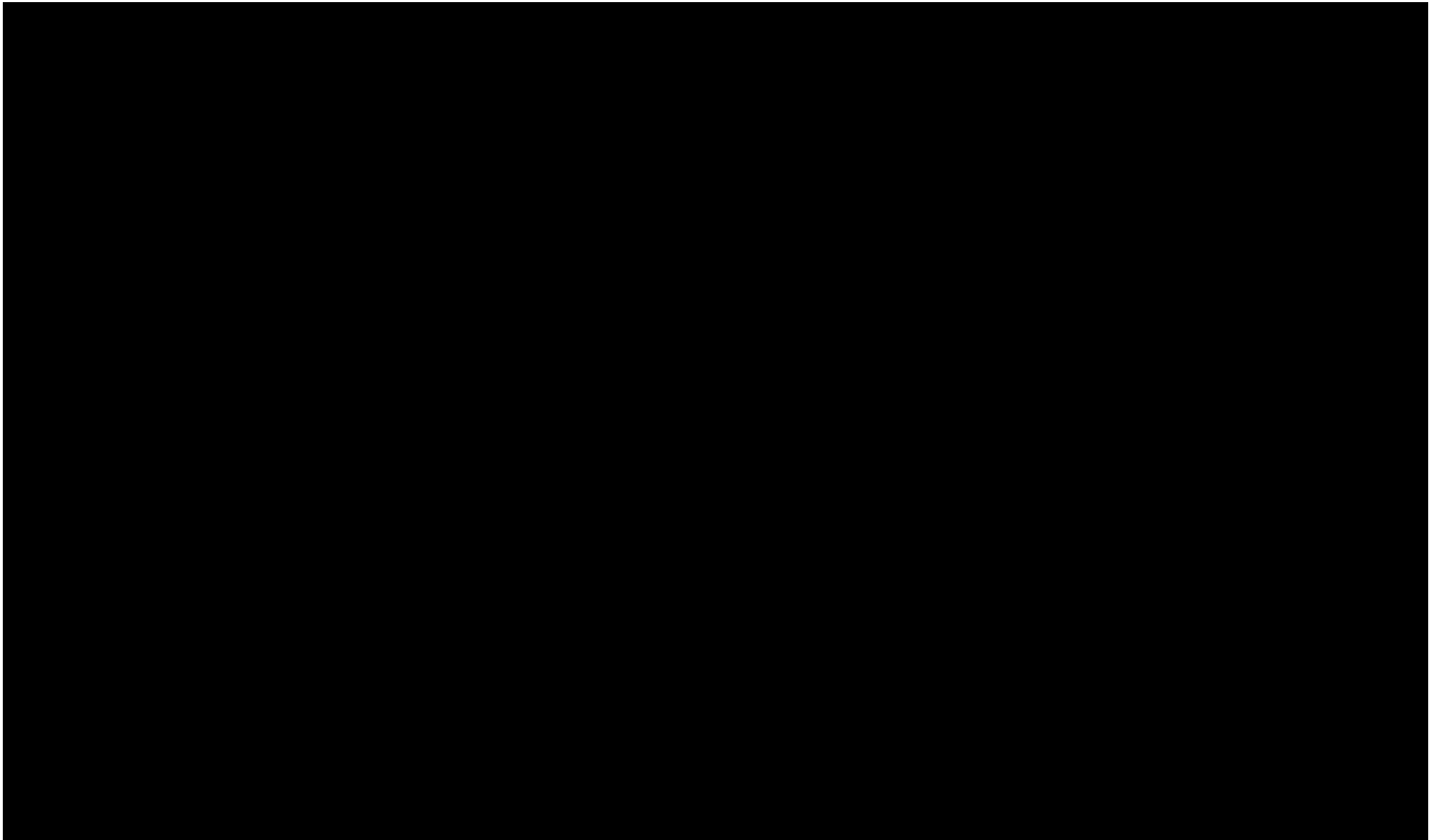
Da vas vidimo – koji su vaši nezaobilazni sastojci za „savršenu suprugu“? 🤔

Naše možete videti 🙌, a oni među vama koji u komentarima napišu svoje luckaste recepte mogu osvojiti vredne nagrade koje smo obezbedili u saradnji sa @barilla, @golden.rose.srbija i @kotanyi.srbija partnerima. 😊

Igramo se do 3. februara, a pobjednike ćemo proglasiti dan nakon toga. 📖

Pustite mašti na volju, a mi jedva čekamo da čitamo vaše komentare. 🥰

#Laguna #Delfi #LagunaKnjige #DelfiKnjižare #Knjiga
#LagunaPreporuka #BookLover #BooksAddict
#GreatReads #WhatToRead #BookWorld #BookClub
#Knjige #Booklovers #Književnost #Knjigoljupci
#Bookstagram #BookWorld #BooksOfInstagram
#DelfiKutak #Nagrade #Nagrada #Giveaway #Darivanje

Kako mjerimo efekte reklame?

- Eksperimentalnim istraživanjima najčešće

Pakardov pojam “skrivenih ubjeđivača”

- Vans Pakard je smatrao da je primarni cilj reklama da utiču na **nesvjesne potrebe publike**
- Reklamama uglavnom prethodi opsežno istraživanje koje će detaljno da istraži psihološke profile i navike u ponašanju ciljne grupe
- Marketinške kompanije su postale “prodavci nezadovoljstva”
- To znači da se u novim reklamama **prozivode potrebe** koje možda stvarno ne postoje kod potrošača
- Npr. marketinške industrije nas ubjeđuju zašto automobil koji posjedujemo nije dovoljno dobar i potreban nam je baš taj novi, bolji

Ispitivanje motiva

- Za reklamne agencije postaju važna tri nivoa ljudske svijesti:
 1. **Prvi** – racionalni i svjesni nivo, u kojem ljudi znaju šta se dešava;
 2. **Drugi** – podsvjesni nivo, u kojem su naše predrasude i stereotipi, strahovi, želje;
 3. **Treći** – nesvjesni nivo, na kojem nismo svjesni sopstvenih osjećanja.

- Osnovna teza Vansa Pakarda je da uspješne reklame **skriveno podsjećaju potrošača na njegove nesvjesne potrebe**

- Te potrebe su najčešće:
 1. Potreba emocionalne sigurnosti, pripadanja (ukorijenjenosti) i ljubavi
 2. Potreba statusa, moći i zadovoljenja sopstvenog ega
 3. Potreba kreacije i "besmrtnosti"

Bodrijar o reklami

- On smatra da proizvodi koji se svakodnevno kupuju nemaju samo upotrebnu već i simboličku vrijednosti, kojom potrošači “komuniciraju sa društvom u kojem žive šaljući poruke o svom stilu, statusu i identitetu” (Bošković 2014).

Bodrijar o reklami

- Bodrijar razlikuje premodernno društvo u kojem vlada simbolička razmjena od modernog društva organizovanog na postulatima proizvodnje.
- U postmodernom društvu, u kojem živimo, dominira princip **simulacije** kao privida koji zamjenjuje stvarnost (Bošković 2014).

"Diznilend svojim postojanjem, zapravo, prikriva činjenicu da je 'stvarna' zemlja, 'stvarna' Amerika, u stvari, Diznilend (pomalo kao što zatvori svojim postojanjem prikrivaju da je, zapravo, celokupno društvo u svojoj banalnoj sveprisutnosti zatvorsko). (...) Ne radi se više o nekoj lažnoj predstavi stvarnosti (ideologiji), radi se o prikrivanju da stvarno više nije stvarno, dakle, o spasavanju principa stvarnosti" (Baudrillard 1991, 16).

Bodrijar o reklami

- Prema Bodrijaru, najaktuelniji tip reklame trenutno je nikakva reklama, odnosno **nestanak reklame**
- Reklama je postala toliko površna, da samu sebe "parodira", ismijava i gubi smisao, ona se utapa u društveno, ne postoji odvojeno